

BELEGGEN VIA INTERNET: MEER INFORMATIE, NIET MEER WINST

Dure hobby

PARTICULIERE BELEGERS WAREN ER WEER ALS DE KIPPEN BIJ TOEN FACEBOOK NAAR DE BEURS GING. NET ALS BIJ DE VORIGE INTERNETHYPE. DE BELEGGER VAN NU IS ECHTER VEEL BETER GEÏNFORMEERD EN MEER OP ZIJN HOEDE. HOEWEL. 'BELEGERS ZIJN DAARDOOR NIET BETER GAAN BELEGGEN'.

Tekst: Paul van der Kwast Illustraties: André Thijssen

De zomer van 1997 wordt na een koel begin een van de warmste van de vorige eeuw. Ook de effectenbeurs raakt oververhit. In dat jaar stijgen de aandelenkoersen met 41 procent. Zelfs in juli, terwijl de zomer toch meestal de slappe periode is op de beurs, stijgen de koersen nog met 14 procent. Als fotografen erin slagen campinggasten te fotograferen die naast hun tent beursorders doorgeven, wordt de term 'campingrally' gemunt. Beleggen is dan een volkssport geworden. Particulieren met weinig kennis van zaken kopen niet alleen beleggingshypotheek, winstverdriedubbelaars en leasen aandelen, ze kopen ook

individuele aandelen en opties. Opgejut door juichverhalen van analisten en andere 'kenners' schaffen particulieren vooral it- en internetfondsen aan, zoals Getronics, KPN Qwest en vlak voor het barsten van de internetbubbel in 2001 World Online. Wat die bedrijven precies doen, doet er voor de meeste beleggers niet zoveel toe. Als het maar iets met hightech te maken heeft. 'Pas toen de koersen al flink waren gestegen, stapten particuliere beleggers massaal in aandelen. Als de prijzen al flink zijn gestegen, is dat voor veel beleggers een soort garantie dat het ook in de toekomst goed zal gaan. Te laat kopen en te laat verkopen is een veelgemaakte fout van particuliere beleggers', zegt André Brouwers, directeur van het Beleggingsinstituut, dat trainingen voor deze groep beleggers geeft.

Inmiddels zijn we vijftien jaar verder. Dankzij internetbrokers als Alex en Binck is beleggen eenvoudiger en goedkoper. Bovendien zijn beleggers veel beter geïnformeerd dan voor het barsten van de bubbel. Haalden de meeste particuliere beleggers in de jaren negentig nieuws en koersinformatie voornamelijk uit de krant en van Teletekst – als ze dat al deden – inmiddels heeft iedereen het laatste nieuws realtime in huis. En kun je daarover meepraten op drukbe-

DE MAKKE VAN PARTICULIERE BELEGERS IS DAT ZIJ TE VEEL HANDELEN

zochte websites als IEX en DeBeurs. De kennisachterstand die particuliere beleggers altijd hadden ten opzichte van professionele beleggers, is nagenoeg verdwenen.

Zijn particulieren daardoor ook beter gaan beleggen? 'Het gaat natuurlijk niet om het hebben van de juiste informatie, het gaat erom wat je ermee doet', zegt Brouwers. Hij bedacht in 2003 de Alex Academy om beleggers verstandiger en minder met de onderbuik beter te laten beleggen. Het opleiden van particuliere beleggers lijkt hard nodig, want de meesten bakken er niets van. Dat is geen typisch Nederlandse fenomeen: par-

ticulieren wereldwijd zijn slechte beleggers. Het meest recente onderzoek naar de prestaties van particulieren dateert van maart en was onder Duitse online beleggers. De conclusie: 91 procent van hen scoort slechter dan de index – dat is het naar omvang gewogen gemiddelde van alle op een beurs genoteerde aandelen. Met andere woorden: negen van de tien beleggers kunnen hun geld beter in de index steken en daar vervolgens niet meer naar omkijken.

Onderzoek van de Universiteit van Maastricht onder Nederlandse online beleggers keek naar hoe particuliere beleggers als groep presteren. Per jaar doen zij het gemiddeld 11 procent slechter dan de index.

Breed spreiden

Hoewel de meeste particuliere beleggers wel weten dat zij het gemiddeld slechter doen dan de index, blijft beleggen in aandelen en opties populair. Volgens de ING Beleggersbarometer belegt 65 procent van de naar schatting een miljoen particuliere beleggers via internet. Marktleider BinckBank had eind maart 273 duizend beleggende klanten, 69 procent meer dan eind 2007. Ook andere internetbrokers proberen geld te verdienen aan de aanhoudende populariteit van het beleggen. Sinds 2008 hebben in

BEWAARLOON

Hoewel effecten ailing niet meer in de kluis worden bewaard maar de handel volledig is gedigitaliseerd, brengen banken als ABN Amro en ING, maar ook Alex en Binck, jaarlijks 0,1 tot 0,2 procent bewaarloon in rekening. Lynx, TradersOnly, Mijn Broker, Saxo en Today's Brokers kennen geen bewaarloon.

OPTIES

Particuliere beleggers bezitten ongeveer vijf procent van de aandelen op de Nederlandse beurs, maar zij zijn goed voor tien tot vijftien procent van de aandelenhandel. Ze zijn verantwoordelijk voor de helft van de handel in opties.

► Nederland onder meer Mijnbroker, TradersOnly en het Deense Saxo de deuren geopend.

Een belangrijke verklaring voor de slechte prestaties van particulieren is dat zij eenzijdig beleggen. De gemiddelde particulier heeft maar 6,5 ver-

schillende aandelen, wat hem kwetsbaar maakt voor tegenvallers bij één van die aandelen. Een Fortis in je portefeuille en je bent bijna een zesde van je inleg kwijt. Bij een goede spreiding moet je volgens beleggingsadviseurs 20 tot 25 verschillende aandelen in verschillende sectoren aanhouden.

Net als tijdens de internethype zijn ook nu bepaalde aandelen bij particuliere beleggers om triviale redenen populair. 'Onder meer ING en TomTom

zijn meer dan gemiddeld in trek bij particuliere beleggers', zegt Corné van Zeijl, beheerder van het SNS Nederlands Aandelenfonds. 'Beleggers willen aandelen met een aansprekende Nederlandse naam, een klein prijsje (een lage nominale waarde, PvdK) en een lekker fluctuerende koers.'

Dat particuliere beleggers slecht spreiden, blijkt ook uit onderzoek van econoom Marc Kramer van de Rijksuniversiteit Groningen. Beleggers die zich laten adviseren door hun bank behalen op jaarbasis een procent meer nettorendement (dus na aftrek van kosten) dan particulieren die alles zelf doen. Dat komt waarschijnlijk niet door het superieure marktinzicht

van hun bankadviseurs, maar doordat deze adviseurs hun klanten adviseren breed te spreiden.

Natuurlijk gemiddelde

Particuliere beleggers zijn ook niet consequent. Volgens een online onderzoek van Brouwers' Beleggingsinstituut zegt 70 procent van de beleggers zich niet aan de eigen strategie te houden als het slecht gaat. 'Particuliere beleggers houden een aandeel juist vast als de koers daalt. Of ze kopen bij. Ze weigeren met verlies te verkopen', zegt Brouwers.

Hardnekkig is het irrationele geloof van veel particuliere beleggers dat een

PROFESSIONALS

Hoewel de beheerders van beleggingsfondsen het gemiddeld 1,5 procent slechter doen dan de beursindex, presteert 40 procent van de beleggingsfondsen het op een termijn van tien jaar beter dan de index. Dat blijkt uit cijfers van onderzoeksbureau Lipper.

AANTAL TRANSACTIES PER KWARTAAL PER ONLINEBELEGGER IN:

Obligaties	2
Beleggingsfondsen	3
Aandelen	6
Turbo's en sprinters	17
Opties	19
Futures	72

BRON: BROKERTARIEVEN.NL

VOC

De eerste effectenbeurs ter wereld werd in 1602 in Amsterdam opgericht. Aanvankelijk worden er alleen VOC-aandelen verhandeld, later ook opties en vanaf 1621 vond er ook handel in aandelen WIC (West-Indische Compagnie) plaats.

aandeel een soort 'natuurlijke gemiddelde koers' heeft. Het feit dat professionele beheerders van beleggingsfondsen het gemiddeld aanzienlijk beter doen dan particulieren – gemiddeld presteren fondsbeheerders volgens het Britse onderzoeksbureau Lipper 'maar' 1,5 procent slechter dan de index – komt onder meer doordat zij niet geloven in een 'natuurlijk gemiddelde' en doordat zij harde afspraken maken om bijvoorbeeld bij een winst of verlies van minstens 20 procent een aandeel te verkopen.

Ten slotte, en misschien wel het belangrijkste, is de makke van particulieren dat zij te veel handelen. Arvid Hoffmann, financieel econoom aan de Universiteit van Maastricht, onderzocht de gegevens van 5.500 Nederlandse online beleggers tussen 2000 en 2006. Zij deden gemiddeld per maand aan- en verkopen ter waarde van 42 procent van hun totale beleggingsportefeuille. In de crisisperiode april 2008 tot maart 2009 was dat zelfs 130 procent per maand. Hoffmann: 'Het blijkt dat als beleggers overstappen naar online beleggen, ze niet alleen vaker, maar ook speculatiever gaan handelen. De lagere kosten van het online beleggen wegen niet op tegen de koersverliezen die zij daarmee lijden. Voor de meeste beleggers geldt: hoe meer zij handelen, des te lager het rendement.' Of zoals de titel van Amerikaans onderzoek uit 2000 hiernaar luidt: *Trading is hazardous to your wealth*.

Ondertussen doen de internetbrokers hun best de beurshandel verder op te jagen. Met enkele muisklikken tover je bij Binck prachtige realtime prijzen omzetteffekten op je scherm. Je ziet de prijs en omzet soms binnen de seconde verspringen. Met het scherm als een soort speelautomaat voor je

'HOE MEER ZE HANDELEN, DES TE LAGER HET RENDEMENT'

neus hoef je maar te klikken om mee te doen met het spel.

Banken doen vrolijk mee en brengen voortdurend nieuwe financiële producten op de markt, zoals *turbo's* en *sprinters*. Dat zijn een soort opties waarmee je zowel op prijsstijgingen als op prijsdalingen kunt speculeren. Niet alleen in Nederlandse aandelen, maar ook in sommige buitenlandse aandelen – zoals Facebook – vreemde valuta, grondstoffen en agrarische producten – onder meer varkens en sinaasappelsap. Voordeel: je hebt maar weinig inleg nodig om veel winst te maken, omdat je via een zogeheten hefboomconstructie bijloopt. Nadeel: de kans is groot dat je de inleg helemaal kwijtraakt.

Alleenstaande mannen

Inconsequent en slecht gespreid beleggen en overmatig handelen: ze verliezen er alleen maar geld mee. Wat doen particuliere beleggers nog op de beurs? Waarom stoppen ze niet alles in een breed gespreid beleggingsfonds of in een indexfonds?

Omdat ze zelf beleggen leuk vinden. Bijna 40 procent van de klanten van internetbrokers belegt voor de lol, blijkt uit Hoffmanns onderzoek. Ruim tien procent noemt speculeren als voornaamste doel en een kwart ziet beleggen in de eerste plaats als hobby. Maar iets meer dan de helft belegt in voornamelijk om financiële redenen als vermogensgroei en pensioen.

Peter de Vos, van beroep financieel manager, besteedt in zijn vrije tijd vijftien tot twintig uur per week aan beleggen. De wereldeconomie is voor hem een hobby. Als de kinderen in bed liggen, gaat hij achter zijn computer zitten, zet financiële tv-zenders als CNBC en Bloomberg aan en leest het financiële wereldnieuws. 'Ik volg voornamelijk macrocijfers. Ik handel bijna elke dag vooral in *futures* op de Bund (termijncontracten op Duitse staatsobligaties, *PvdK*). Dat zijn ideale instrumenten om zelfs geld mee te verdienen in een neergaande markt. Deze *futures* reageren heel sterk op politieke en economische gebeurtenissen.'

De Vos verdient naar eigen zeggen heel behoorlijk. Onderverdeeld in redenen waarom mensen beleggen, blijken de hobbybeleggers het echter aanmerkelijk slechter dan gemiddeld te doen. Zij behalen een rendement dat jaarlijks negen procent achterblijft bij de index. Beleggers die 'speculatie' als voornaamste doelstelling zien, doen het nog slechter. Zij deden het in de onderzochte periode zeventien procent slechter dan de index. Het minst slecht scoorden beleggers die vermogensgroei als voornaamste doel noemen. Zij behaalden een jaarlijks rendement van 5 procent minder dan de index.

Vooraf alleenstaande mannen met relatief weinig vermogen blijken

graag te speculeren. Zij handelen het vaakst – en behalen het laagste rendement. 'Het zou mij niets verbazen als sommige actieve beleggers die voorheen hun heil in het casino zochten of lekker met de auto scheurden nu een nieuwe uitingsvorm van hun gokbehoefte hebben gevonden in het online beleggen', zegt de Groningse econoom Kramer.

Fins onderzoek uit het vorige decennium heeft het verband tussen te hard rijden en gokken op de beurs aangetoond. Met andere woorden, er was een positief verband tussen het aantal boetes dat iemand kreeg en het aantal beleggingstransacties van die persoon.

De meest extreme gevallen van internetbeleggen hebben inmiddels ook de verslavingszorg bereikt. Terwijl casino's steeds strengere regels moeten hanteren om gokverslaafden te weren, kun je als online belegger onbetamend je gang gaan (zie kader 'Beursjunks').

Internet heeft de aard van het beleggen veranderd. De vroegere hobbybelegger las kranten, tijdschriften en beleggingsblaadjes en belde vervolgens na ampel beraad zijn bank. Tegenwoordig kun je de hele dag goed geïnformeerd al beleggend en speculerend doorbrengen achter je scherm. 'Maar', zegt Brouwers, 'beleggers zijn daardoor niet beter gaan beleggen. Je moet van tevoren nadenken over je strategie, duidelijke afspraken met jezelf maken over wanneer je gaat kopen en verkopen en je daaraan houden, al gaat dat tegen je natuur in. Anders heb je niets aan die kennis. Mensen die wij nu trainingen geven, maken precies dezelfde fouten als tien, vijftien jaar geleden.'

FAULVANDER KWAST@INTERMEDIAIR.NL

STATUSSYMBOL

Particuliere beleggers kopen niet-conventionele financiële producten als *indextrackers*, *turbo's* en *sprinters* vaak niet alleen om er geld mee te verdienen, maar ook om als *early adopters* op te vallen bij vrienden en andere beleggers. Dat blijkt uit onderzoek van de universiteiten van Groningen en Maastricht.

AEX

De bekendste graadmeter van de beurs is de AEX-index. Die wordt samengesteld uit het gewogen gemiddelde van de 25 grootste aandelenfondsen, gemeten naar de beurswaarde van de bedrijven. De AMX-index volgt de aandelen van de 25 bedrijven die daarna het grootst zijn.

NEDERLAND SPAARLAND

Spaartegoeden	80%
Beleggingsfondsen	9%
Aandelen	7%
Obligaties	4%

Samenstelling vermogen (excl. pensioenen en levensverzekeringen) Nederlandse huishouders, in % (2012) BRON: DNB